

دکتر محمد امین کنعانی
عضو هیئت علمی دانشگاه گیلان
اسفند ۱۴۰۱

همسرگزینی، چالش ها و فرصت ها (تنگنای ازدواج)

خانواده نهادی متحول اما پایدار

- ✗ محدود شدن کارکردها
- ✗ محدود شدن ابعاد
- ✗ محدود شدن روابط
- ✗ شکل گیری انواع جدید
- ✗ مواجهه با انواع مختلفی از مخاطره
- ✗ با تمامی این مسائل خانواده پایدار خواهد بود

ازدواج

× به مثابه یک قرار داد

× به مثابه عشق

× به مثابه صمیمیت

×

× ازدواج: ازدواج نوعی رابطه و وصل شدن دو نفر به یکدیگر است که به واسطه اعتماد و جهت حمایت از یکدیگر و مشارکت در زندگی یکدیگر شکل می گیرد.

انواع ازدواج

- ✕ ازدواج سنتی، ازدواج سیاسی، ازدواج با محارم
- ✕ ازدواج سورورات (لویرات)، ازدواج فامیلی، ازدواج گروهی
- ✕ کودک همسری، ازدواج کودکان، ازدواج در نوجوانی
- ✕ ازدواج عاشقانه در برابر ازدواج ترتیب یافته
- ✕ ازدواج سفید، هم‌باشی، ازدواج مدنی، ازدواج غیررسمی
- ✕ ازدواج بنفش، ازدواج صوری، ازدواج مصلحتی، ازدواج بدون وصال
- ✕ ازدواج غیابی

همسرگزینی MATE SELECTION

✕ فرآیند بررسی و سنجش ویژگی‌ها و جایگاه همسر آینده از جنبه‌های گوناگون مانند ویژگی‌های ظاهری، درآمد، جایگاه اجتماعی - اقتصادی، سطح تحصیلات، جایگاه شغلی، جایگاه خانوادگی و ...، به‌طوری‌که مجموعه‌ی این ویژگی‌ها، رفتار انتخاب همسر را شکل می‌دهند.

نظریه ها

✕ نظریه‌ی تبادل اجتماعی: انسان‌ها در تبادل روابط با یکدیگر در پی دریافت «سود» هستند

✕ نظریه تکاملی:

✕ مردان به نشانه‌های توانایی تولیدمثل، مانند جذابیت‌های جسمانی

✕ زنان برای فراهم آوردن شرایط برای پرورش فرزندان

کارول و همکاران

✕ «معیارهای درونی» یا ذاتی، شامل هوش، اعتماد به نفس، مهربانی و ...

✕ «معیارهای بیرونی»: ثروت، قدرت، پرستیژ و ...

✕ «جذابیت‌های جسمانی» زیبایی، تیپ مناسب و وضعیت ظاهری و ساختمانی بدن.

✕ معیارهای درونی یا ذاتی هم برای مردان و هم برای زنان

✕ معیارهای بیرونی یا عارضی عمدتاً برای زنان

✕ جذابیت‌های جسمانی، عمدتاً برای مردان ارزشمندند

دیدگاه نظری

- ✖ نظریه گذار جمعیتی دوم،
- ✖ نظریه گیدنز با مفهوم «دگرگونی در صمیمیت» و
- ✖ نظریه بک و بک-گرنشایم با مفهوم «مخاطره رابطه»
- ✖ این نظریات به سه شکل تغییرات اجتماعی تأکید می کنند:
- ✖ تغییر ساختاری (از جمله تغییر اقتصادی)،
- ✖ تغییر فرهنگی (عمدتاً تغییر در ارزش ها، نگرش ها و تمایلات)
- ✖ تغییر تکنولوژیکی.

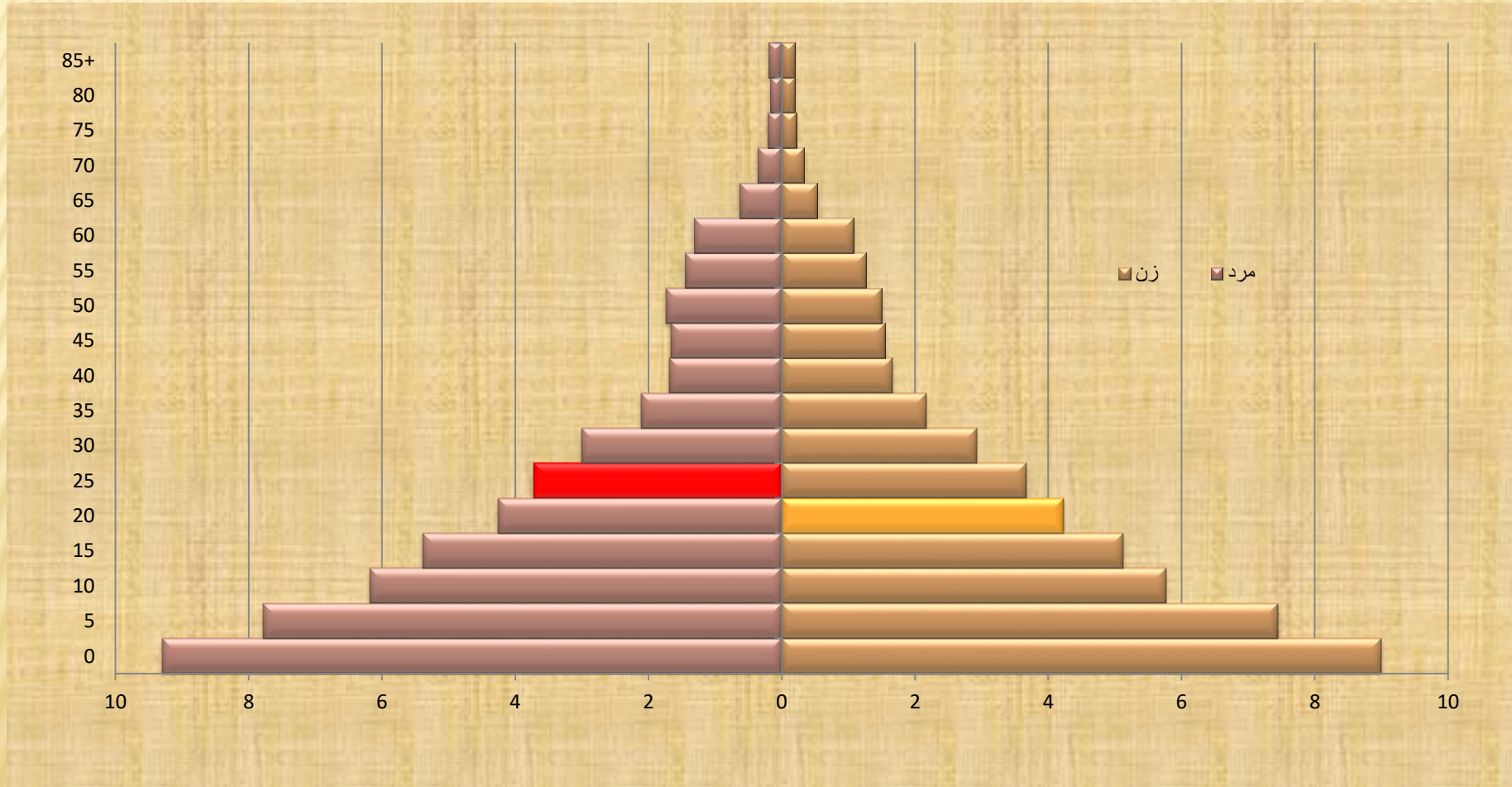
مردسالاری/پدرسالاری و همسرگزینی

- ✗ جوامع سنتی و مشروعیت و تاکید بر ارزش‌های مردسالار
- ✗ همسرگزینی و نقش پایین زنان در تصمیمات مهم و انتخاب همسر
- ✗ روبه‌رو شدن جامعه ایران با مدرنیته و تأثیرپذیری از فضای ایجاد شده توسط آن مانند مشارکت و حضور بیش‌تر زنان در عرصه‌های اجتماعی و تصمیمات زندگی مانند همسرگزینی
- ✗ تداوم قدرت و نفوذ بسیار بالای ارزش‌های مردسالارانه در شکل‌گیری و تعیین معیارهای همسرگزینی نقش اصلی را ایفا می‌کند. به‌طوری‌که مردان به‌عنوان پیشگام در امر انتخاب همسر الگوهای مشخص‌تری نسبت به زنان دارند.

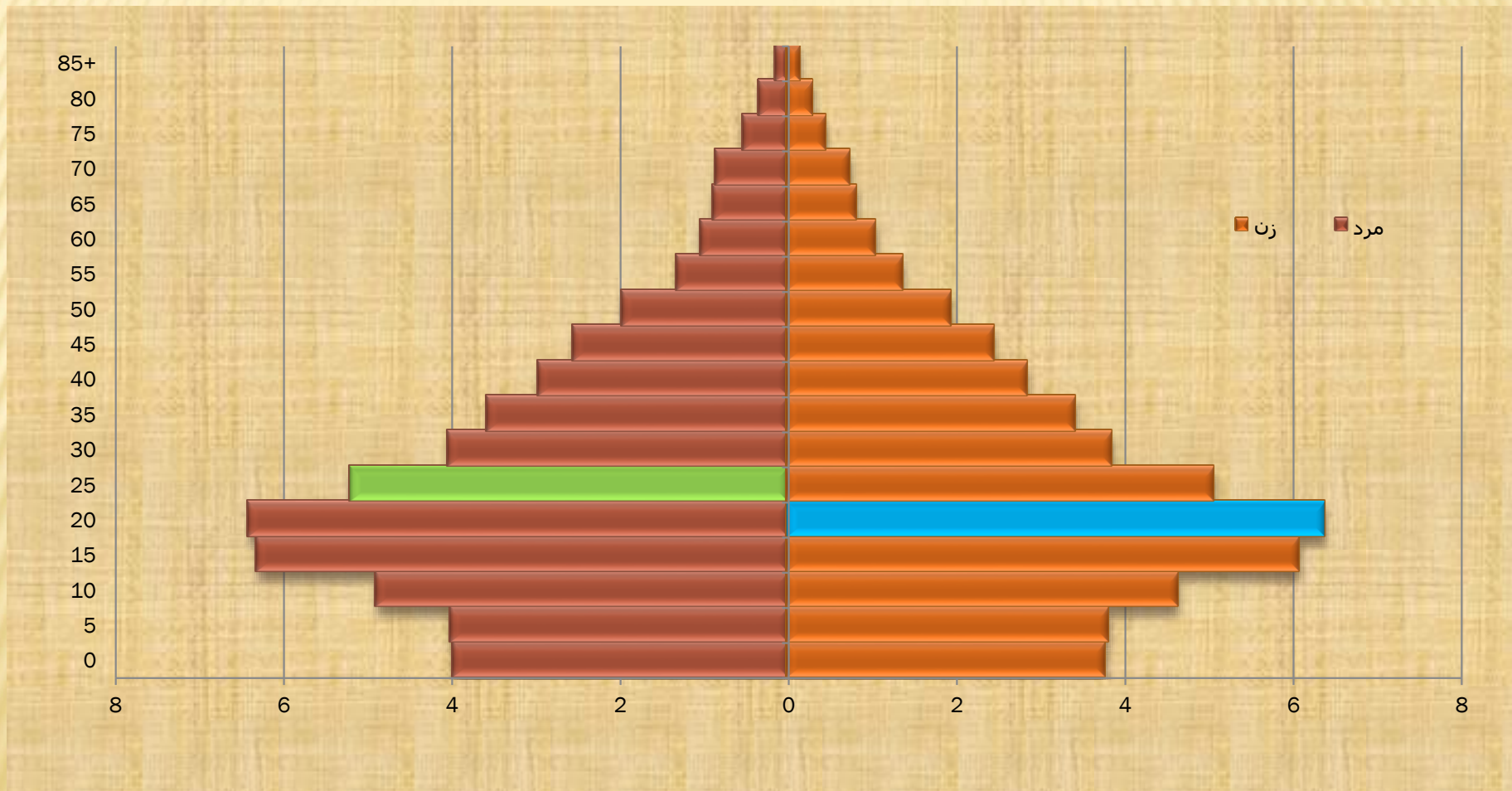
تنگنای ازدواج (MARRIAGE SQUEEZE)

- ✗ عدم تعادل در نسبت های جنسی در سن ازدواج (عدم تقارن در دسترسی به همسران بالقوه).
- ✗ دلایل:
- ✗ کاهش سریع مرگ و میر و بالا بودن میزانهای موالید و تغییرات مهاجرتی (عوامل جمعیتی)
- ✗ فاصله سنی زوجین در هنگام ازدواج: تغییرات اقتصادی - اجتماعی، ارزش ها و نگرش های تعیین کننده نظام ازدواج و همسرگزینی (عوامل غیر جمعیتی)

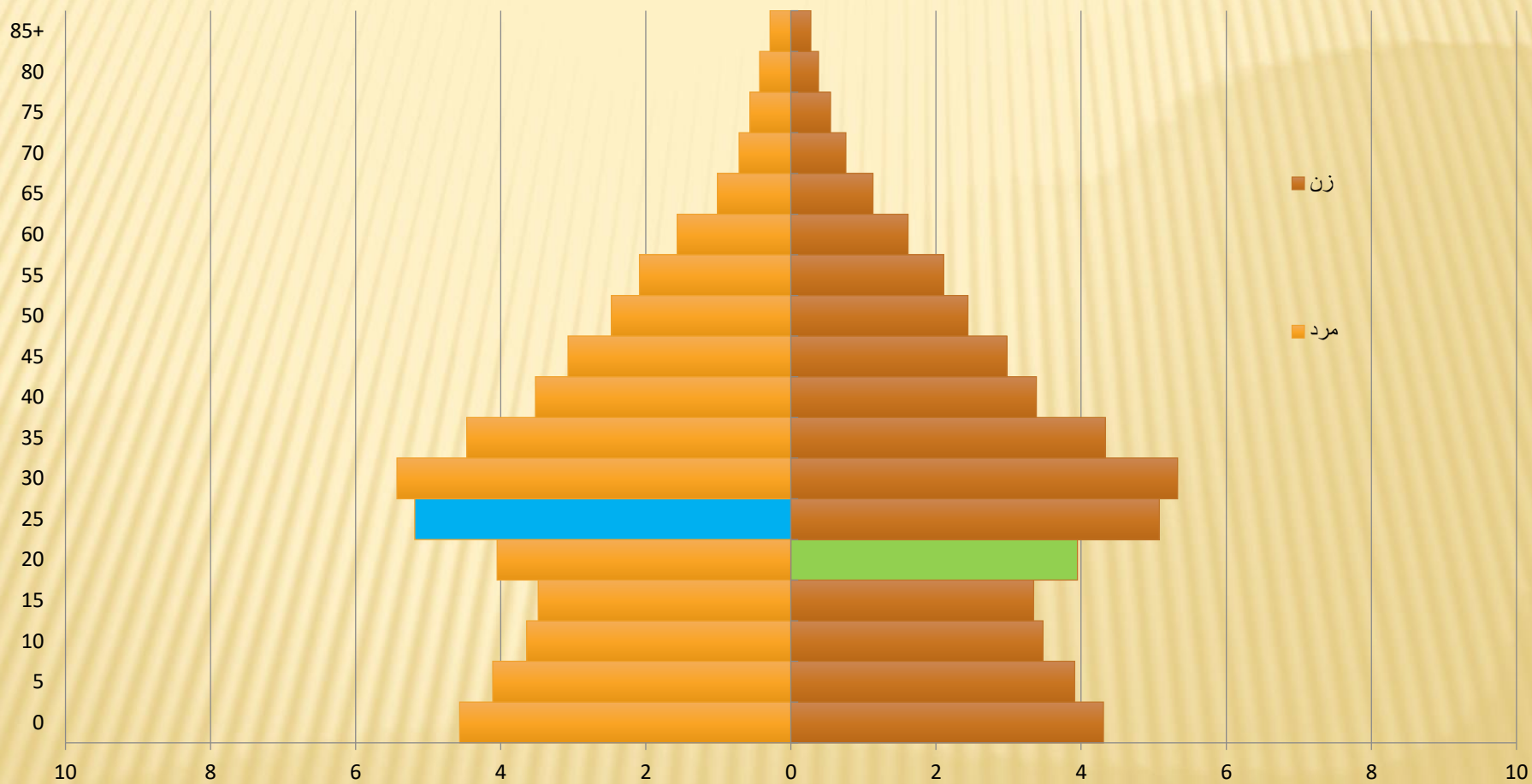
هرم سنی کشور ۱۳۶۵

هرم سنی کشور ۱۳۸۵

هرم سنی کشور ۱۳۹۵

با تشکر از
حوصله، صبر و
همکاریتان

